

Høringssager - Europols personale og sikkerhedsbeskyttelse af oplysninger - Bekæmpelse af rockerkriminalitet og anden organiseret kriminalitet (Civile agenter og begrænsning i aktindsigt) - Retshåndhævelse på immaterialretsområdet

25. Bedrageri, groft - "Sidegadevekslerere" - Skjulte kurtager - Beviser, stokastiske - Bindende påtalebegrænsning - Rettighedsfortabelse - Konfiskation - Sagsomkostninger
26. Udlændingeloven - Proportionalitet - Frihedsberøvelse - Procesbevilling
27. Udeblivelsesdomme - Beviser
28. Erstatning for varetægtsfængsling - Egen skyld - Nedsat beløb
29. Trusler, tvang og husfredskrænkelser - Betinget straf - Gammel sag - Erstatning

LANDSFORENINGEN AF BESKIKKEDE ADVOKATER

Landsforeningens bestyrelse:

Niels Forsby
formand, København

Michael Abel
Holbæk

Mogens Juhl
Odense

Steen Bech
næstformand, København

Karen Marie Dyekjær
Esbjerg

Hans Kjellund
Århus

Mona Martens
Aalborg

Sven-Erik Poulsen
København

Ansvarshavende redaktør:

Elsebeth Rasmussen

Oplagstal: **1100**

Formandens adresse:

Nansensgade 45 A, 1366 København K

Telefon 33 36 90 10
Fax 33 93 66 81

Irak-krigen og civile agenter

Aviserne er jo fulde af krig og Danmarks heroiske deltagelse heri, så der bliver mindre plads i medierne til at interessere sig for indenlandske forhold, herunder påtænkte lovgivningsinitiativer. I bedste fald sker den journalistiske omtale kun på Internettet i form af grydeklare Ritzau-telegrammer, men undertrykkes i den trykte avis. En undtagelse er Jyllandsposten, der havde interviewet en modig landsdommer, der selv har behandlet en sag med ulovlige civile agenter.

Sådan er det stort set gået med Justitsministerens lovudkast om civile agenter. I nærværende hæfte bringes Landsforeningens høringssvar i håbet om, at medlemmerne kan være med til at bidrage til debatten.

Politiken og Information havde dog plads den 8/4 2003 til omtale i lederspaltten, den første under overskriften "Lenes overgreb", den anden skriver i slutningen:

"Igennem syv år i 90'erne overtrådte Københavns Politi retsplejeloven ved at bruge tre brødre som meddelere. Først da Glostrup Politik fik mistanke om, at brødrene selv var sælgere i den helt store klasse, blev samarbejdet afbrudt. Nu er det så regeringens og et bredt folketingsflertals hensigt at legitimere brugen af sådanne meddelere. Retssikkerheden vil blive undergravet. Og dele af det kriminelle miljø vil få nye arbejdsmuligheder."

Justitsministeriet
Civil- og Politiafd.
Det Internationale Kontor

Østergade 16
17. marts 2003

Vedr.: J.nr. 2002-1600/21-0246 samt j.nr. 2002-1600/21-0247 - Rådets retsakt om ændring af vedtægten for Europols personale for så vidt angår Europol-ansatte, der gør tjeneste i et tredieland - og Rådsafgørelse om vedtagelse af bestemmelser om sikkerhedsbeskyttelse af Europol-oplysninger.

Ovennævnte forslag har været forelagt Landsforeningens bestyrelse.

Forslagene giver ikke anledning til bemærkninger.

På bestyrelsens vegne
Elsebeth Rasmussen

Justitsministeriet
Lovafdelingen

4. april 2003
Skr.: Susan Clarin

Vedr.: J.nr. 2003-730-0753. Bekæmpelse af rockerkriminalitet og anden organiseret kriminalitet. Lovudkast om ændring af straffeloven og retsplejeloven.

Justitsministeriet har med skrivelse af 13. marts 2003 anmodet om en udtalelse om ovennævnte udkast.

Landsforeningens bestyrelse bemærker indledningsvis, at udkastet indeholder vidtgående ændringer, særligt i nogle grundlæggende retsplejemæssige principper, og at det derfor er uheldigt, at der er sat en høringsfrist på under en måned, hvilket vanskeliggør den fornødne saglige debat forud for et eventuelt lovforslags fremsættelse.

Landsforeningen har ved tidligere lejligheder påpeget over for ministeriet, at det er uheldigt med de korte høringsfrister, jfr. eksempelvis skrivelse af 16. marts 2001

(JM 2000-965-0179), fordi hørings svar om vigtige spørgsmål udarbejdes i et kollegialt forum.

Landsforeningen skal - på ny - opfordre ministeriet til at sikre, at høringsfristerne bliver af en sådan længde, at en forsvarlig behandling af sagerne kan finde sted. Landsforeningen skal således igen foreslå, at ministeriet i tilfælde, hvor man undtagelsesvis finder det nødvendigt at fastsætte en særlig kort høringsfrist, angiver en begrundelse for den korte høringsfrist.

På trods af, at udkastet som ovenfor nævnt indeholder vidtgående ændringer, særligt i straffeprocessen, således et afgørende brud med den store straffeprocessuelle reform fra 1978, hvis grundprincip var mere lige vilkår for anklagemyndigheden og forsvarerne (*equality of arms*), har man valgt at forberede nærværende lovudkast i en "hurtigtarbejdende arbejdsgruppe", frem for på normal måde at lade Justitsministeriets Strafferetsplejeudvalg forberede et lovudkast i en betænkning. Den "hurtigtarbejdende arbejdsgruppe" er ikke nærmere identificeret i lovudkastets bemærkninger, men den har med garanti haft repræsentanter fra politi og anklagemyndighed, derimod ikke som normalt repræsentanter fra domstolene, advokaterne eller de retsvidskabelige fakulteter.

Justitsministeriet har, før lovudkastet fra arbejdsgruppen overhovedet er blevet offentliggjort, haft tid til selv at danne sig en fast mening om behovet for lovændring, idet det i bemærkningerne er anført, hvad der er Justitsministeriets overvejelser.

Titlen på lovudkastet er misvisende, idet de foreslåede lovændringer efter deres ordlyd også finder anvendelse vedr. andre lovovertrædelser end den - i øvrigt uklart afgrænsede - "rockerkriminalitet og anden organiseret kriminalitet", der søges bekæmpet. Samme fremgangsmåde sås bragt i anvendelse i forbindelse med vedtagelse af den såkaldte "terrorpakke".

Civile agenter og øget anvendelse af politiagenter

Det skal generelt anføres, at det i bemærkningerne til lovforslaget er anført, at de nu foreslåede regler om meddelere, agenter og begrænsninger i aktindsigten for sigtede/tiltale og dennes forsvarer alle har til formål at forbedre politiets efterforskningsmuligheder for at sikre en effektiv bekæmpelse af rockerkriminalitet og anden organiseret kriminalitet.

Det skal hertil fremhæves, at der intetsteds er redegjort for, at der er sket en sådan udvikling hen mod organiseret kriminalitet, der kalder på midler af så drastisk karakter som foreslået, og som samtidig retssikkerhedsmæssigt er dybt betænkelige.

Den, som påkalder sig kriminalitetsudviklingen indenfor ét eller flere områder som begrundelse for øgede beføjelser eller ændrede regler, må også have forpligtelsen til at påvise, at forholdene nu også kræver sådanne tiltag. Det er ikke tilfældet her, og derfor gøres det gældende, at den grundlæggende præmis for overhovedet seriøst at drøfte eventuelle nye regler savnes.

Anvendelse af civile agenter blev ikke gennemført i 1984, fordi Folketingets flertal var betænkelige ved en række sager, hvor det måtte antages, at politiet faktisk havde anvendt civile agenter, men hvor det ikke lykkedes at få troværdige oplysninger om den nærmere rolle, som den civile agent havde spillet, herunder om denne ved sine aktiviteter havde skabt en forbrydelse, der ikke ellers ville være blevet begået, eller havde fristet nogen til at begå en alvorligere forbrydelse, end de ellers ville have begået. Kort sagt, om nogen var blevet dømt med urette i de pågældende sager. Der er i bemærkningerne til lovudkastet ikke redegjort nærmere for de sager, der gav Folketingets flertal anledning til betænkeligheder, men fra debatten i fagkredse kan bl.a. henvises til U.1987B.396ff, der kort efter vedtagelsen af § 754 a diskuterer en række sager før lovændringen og omtaler behandlingen af ændringsforslaget i Folketinget.

Man må gøre sig klart, at det, der i lovudkastet beskrives som en adgang for civile agenter til at udføre en handling, der er "yderst beskeden i forhold til lovovertrædelsen", jfr. udkastets § 754 d, stk. 2, 2. pkt., undertiden vil være den afgørende handling, der sætter et provokationsforløb i gang. Det er i bemærkningerne eksemplificeret til at være introduktion af en politiagent i det kriminelle miljø, for at denne kan få kontakt med de angivelige bagmænd, eller medvirken til lovovertrædelsen gennem bestilling af vareprøver.

Det vil være vanskeligt at styre, at disse kriminelle personer, der færdes hjemmefrem i et kriminelt miljø, ikke ved deres adfærd er med til at anstifte til forbrydelser, der ikke ellers vil blive begået, eller at der som ovenfor nævnt lægges op til alvorligere forbrydelser, end der ellers vil blive begået.

Lovudkastets sprogvvalg i bemærkningerne om visse tillidsskabende handlinger er ikke mere velegnet end selve teksten i lovudkastet til at foretage afgrænsning mellem, hvad den civile (kriminelle) må, og hvad kun polititjenestemanden må udføre. Det er oftest i forspillet (de tillidsskabende handlinger) til en agentaktion, at man lægger op til valg af stoftype og kvantum i narkotikakriminalitet, og tilsvarende vil det være for andre områder, hvor indsættelse af agenter kan komme på tale.

Hele denne adfærd vil forblive ufuldstændigt belyst, hvis man ved samme lejlighed ændrer vidnereglerne, således at vidneforklaring kan nægtes, som foreslået under

pkt. 6, udkastets § 169, stk. 2, 3. pkt., under hensyn til "trediemands liv eller helbred". Dette forstærkes af de helt uantagelige forslag til ændringer vedr. forsvarerens og den tiltaltes adgang til aktindsigt i politirapporter m.v., jfr. nedenfor. Det er vigtigt for kontrollen med statsmagten i et åbent demokratisk samfund, at kvalificerede uafhængige advokater har mulighed for at få indsigt i politiets efterforskningsmetoder og indbringe kritisable metoder for domstolene og evt. rejse offentlig debat herom, hvis dette kan ske uden skade for en igangværende efterforskning.

Anvendelse af civile agenter fra det kriminelle miljø indebærer i øvrigt nogle problemer af moralsk/etisk karakter.

Den, der ved sin adfærd i et kriminelt miljø er med til at lokke sine kammerater, evt. tidligere kammerater, i en fælde, vil næppe være særlig populær efterfølgende. Selv om politiet prøver at sløre den pågældendes aktiviteter gennem nægtelse af aktindsigt og nægtelse af, at politifolk afgiver vidneforklaring, er der jo en risiko for, dels at aktiviteterne afdækkes, dels at den pågældende kan opspores. Danmark er et lille land, og selv om den pågældende hjælpes til en ny identitet og evt. gennem længere tid tilsikres politibeskyttelse, er der risiko for, at den pågældende kan lide alvorlig overlast, hvis han hjælper politiet med at infiltrere "rockerkriminalitet og anden organiseret kriminalitet".

Man kan heller ikke afvise den mulighed, at den civile agent, der jo lige pludselig bliver en betydningsfuld person i egne og politiets øjne, siden fortryder sine handlinger, idet den pågældende ikke gør sig konsekvensen af sin undercovervirksomhed klart, herunder at han siden bliver nødt til fuldstændigt at bryde med sit hidtidige miljø for ikke at blive afsløret.

Det er efter Landsforeningens opfattelse yderst problematisk, om politiet bør udsætte civile for en sådan risiko. Spørgsmålet er uomtalt af den hurtigtarbejdende arbejdsgruppe, selv om denne er opmærksom på nogle af de fysiske risici, man udsætter agenterne for.

Det andet problem er, at belønningen for at udsætte sig og sine nærmeste for den nævnte risiko jo ikke blot kan gøres op i penge eller hjælp til at påbegynde en helt ny tilværelse. Hvorledes skal politiet handle, hvis den pågældende ikke kan forholde sig i ro oven på veludført gerning, men på ny drages mod det kriminelle miljø og enten udsætter sig for risiko for eksponering eller begår ny kriminalitet?

Drøftelserne kendes fra udlandet, særligt USA, men også herhjemme har der været debat i forbindelse med en uafsluttet undersøgelse om et "rocker"-medlem, der angiveligt gennem længere tid afleverede oplysninger om egen og andres kriminalitet

til politiet, uden at det gav anledning til nævneværdig strafferetlig reaktion mod den pågældende for hans egne tilståede lovovertrædelser.

I værste fald kan samarbejdet mellem politi og civile agenter føre til "recycling", det vil sige, at den civile agent er anstifter af forbrydelser med koster skaffet af politiet alene med henblik på, at opklaringsstatistikken skal se flot ud, agenten får dusører, som han eventuelt deler ud af, og at han selv er fredet for nærgående interesse fra politiet.

I alle afskygninger af de ovenfor beskrevne situationer er der risiko for, at politiets renommé lider skade, både i forhold til offentligheden og i samspillet med domstole og advokater. I værste fald kan det føre til korrupsion inden for politikorpset, idet der vil være en tendens til, at særligt specialafdelinger bliver mere "grænsesøgende", end godt er. Det er bl.a. af sådanne årsager, at besindige ledende politifolk i januar 2003 takkede nej til civile agenter.

"- Hvis vi mente, at civile agenter i rockermiljøet var nødvendigt, havde vi bedt om det. Men Danmark er ikke USA - her er for småt og for gennemsigtigt til civile agenter. Det er alt for problematisk at sætte private borgere til at begå kriminalitet for at afsløre andres kriminalitet," fastslår rigspolitichefen. Han opfatter udspillet som en opbakning til politiets forstærkede indsats mod rockerne.

"- Men man skal bare ikke bilde sig ind, at det vil batte det store, siger han."

(Rigspolitichef Torsten Hesselbjerg iflg. Berlingske Tidende Netavis den 3/1 2003.)

I udkastets bemærkninger redegøres der for hidtidig retspraksis, herunder at "kontrollerede leverancer" ikke af domstolene regnes for at være omfattet af agentreglerne, dog således at der er tvivl om, hvor grænsen præcist går, før der er tale om (ulovlig) agentvirksomhed, (bem. 2.2.2, side 29).

Landsforeningen benytter lejligheden til at gøre opmærksom på, at sådanne overførsler også i værste fald kan være udtryk for "recycling", uden at dette i betryggende omfang kan afdækkes under en retssag, hvis man indfører begrænsning i den tiltaltes og forsvarerens aktindsigt og giver politifolk mulighed for at påberåbe sig vidneudelukkelsesgrunde.

Det vil således blive vanskeligere at få en sandfærdig afdækning under vidneansvar på, om der er tale om, at kureren af egen drift henvender sig til politiet, eller om den pågældende afsløres undervejs og indvilger i at fortsætte med henblik på at afslø-

re bagmændene (bem. side 30), eller om der i virkeligheden er tale om, at kureren er sendt af sted med ind- eller udenlandske myndigheders velsignelse i et forsøg på enten at afdække forretningsgange eller at få ram på bestemte mistænkte personer.

Landsforeningen skal udtale sig imod, at man afsvækker mistankekravet i § 754 a om betingelserne for at iværksætte en agentkation fra "særlig bestyrket mistanke" til "begrundet mistanke".

Årsagen til ønsket om ændring er efter bem. side 31, at man ikke kunne få retten til at godkende en agentaktion alene på grundlag af oplysninger fra en anonym meddeler. Denne retstilstand bør opretholdes, ellers har domstolene ingen som helst kontrol med, at der er en eller anden form for *ydre* bestyrkelse af, at det er rimeligt at iværksætte en agentaktion. Efter Landsforeningens opfattelse er iværksættelse af en agentaktion en mere indgribende foranstaltning end en række af de opregnede straffeprocessuelle indgreb opregnet i bem. side 32.

Landsforeningen finder det heller ikke velbegrundet, at man vil svække indikationskravet. De foreslåede ændringer afslører til fulde den meget énsidige sammensætning af den hurtigtarbejdende arbejdsgruppe.

Med hensyn til kriminalitetskravet bemærker Landsforeningen, at det ikke er nærmere begrundet, hvorfor tyveri af særlig grov beskaffenhed skal medtages.

Landsforeningen skal udtale sig imod, at bestemmelserne om tiltaltes udelukkelse fra retsmøder udvides med den foreslåede bestemmelse i § 848, stk. 6.

Hensynet til politiets "genbrug" af agenten er anført som argument herfor. Men for retssikkerheden er det efter Landsforeningens opfattelse et tungere argument, at den tiltalte skal have adgang til at imødegå anklagemyndighedens bevisførelse.

Agentaktioner er jo ofte omgærdet af skæg og blå briller (jfr. også arbejdsgruppens overvejelser om, at agenten i retten skulle gøres uigenkendelig, f.eks. ved hjælp af forklædning, bem. side 35). Det vil ikke sjældent være således, at den tiltalte først bliver på det rene med det mummespil, han har været udsat for, når han *ser* de personer, der har ført ham bag lyset. Er han ikke til stede i retten, vil han heller ikke have mulighed for at stille supplerende spørgsmål til vidnet gennem sin forsvarer. Det hjælper ikke noget, at den tiltalte først får en chance for at blive bekendt med de nærmere sammenhænge, når bevisførelsen er afsluttet.

Hvad der ovenfor er anført om muligheden for at udelukke den tiltalte fra bevisførelse fra agenter, gælder også med hensyn til bevisførelse fra andre politifolk med andre tjenestefunktioner, herunder overvågning m.v.

Begrænsninger i aktindsigt

De seneste årtiers udvikling indenfor strafprocessen har været præget af bestræbelserne på at skabe ligestilling mellem politi og anklagemyndighed på den ene side og sigtede/tiltalte og dennes forsvarer på den anden side. Bestræbelserne har været baseret på strafferetsplejeudvalgets betænkning nr. 622/1971 om efterforskning i straffesager, og de gældende bestemmelser om aktindsigt blev indsat i retsplejelovens den 8/6 1978.

Der vil naturligvis aldrig kunne skabes fuldstændig ligevægt, men de foreslåede regler lægger op til begrænsninger i aktindsigten, som må betegnes som et markant brud på arbejdet hen mod ligestilling. Såvel begrænsningerne i aktindsigten som adgangen til tidsubegrænset tilbageholdelse eller hemmeligholdelse vil således være et skridt i den forkerte retning og vil medvirke til at skabe yderligere ulighed.

Princippet om *equality of arms*, herunder særlig artikel 6 om *fair trial* i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, taler sit tydelige sprog om, at sigtede/tiltalte skal have adgang til sagens materiale i sin helhed.

Efter de gældende regler har sigtede og dennes forsvarer adgang til materiale, der i bred forstand har berøring med sagen, og man må kun undtagelsesvist finde sig i, at dele af materialet bliver belagt med pålæg, der senest skal ophæves, når tiltalte har afgivet forklaring under domsforhandlingen. Herudover er der en sjældent anvendt adgang til hemmeligholdelse af materiale, dog alene indtil domsforhandlingens start. Højesteret har for nylig fastslået, at i tilfælde af hemmeligholdelse skal forsvareren underrettes straks. Det er Landsforeningens opfattelse, at disse regler ikke bør begrænses yderligere end tilfældet er i nugældende retsplejelovs § 745, stk. 4.

Det skal særligt vedrørende den foreslåede adgang til hemmeligholdelse af materiale i en straffesag anføres, at der ikke er fremført nogen dokumentation for nødvendigheden af at gennemføre sådanne regler i stedet for at anvende muligheden for at belægge pågældende materiale med pålæg. En sådan dokumentation kunne være henvisning til tilfælde, hvor den beskikkede forsvarer havde overtrådt reglerne for håndtering af pålæg, herunder særligt hvor klienten i strid med pålægget var blevet orienteret om indholdet af materialet. Det ville så kunne have medført afbeskikkelse, en sag mod forsvareren ved Advokatnævnet eller en straffesag mod denne. Men sådanne eksempler er ikke anført. De foreslåede regler er således udtryk for en mistillid

til forsvarerstanden som sådan, idet udvalget åbenbart er af den opfattelse, at forsvarerne ikke fremover vil kunne overholde reglerne om pålæg, men derimod lække oplysningerne til klienten eller til andre. En aldeles grundløs og meget provokerende holdning.

Bemærkninger til de enkelte §§:

ad § 745: Bestemmelsen vil føre til øget ulighed, fordi politiet vil have adgang til og eventuelt under efterforskningen gøre brug af materiale, som forsvareren fremover efter denne bestemmelse ikke har adgang til. Man begrænser aktindsigten ved at lægge sig fast på en snæver definition.

Ad § 745a: Ligeledes her er der tale om en yderligere begrænsning i aktindsigten, idet adgangen til meddelelse af tavshedspålæg udvides, således at det kan ske, hvis det er nødvendigt af de anførte hensyn, og ikke som i dag, hvor det skal være undtagelsesvist påkrævet. Endvidere er det særdeles betænkeligt, at et pålæg kan være generelt, idet dette vil umuliggøre enhver samtale med og rådgivning af klient.

Ad § 745b: Forslaget er det mest problematiske af forslagene til begrænsninger i aktindsigten, idet det kan karakteriseres som den ultimative begrænsning, nemlig tidsubegrænset hemmeligholdelse af akter for forsvareren og den sigtede.

Adgangen til hemmeligholdelse udvides på 2 punkter, dels ved at udvide kredsen af hensyn, der kan føre til hemmeligholdelse, dels ved at ændre kriteriet fra "undtagelsesvis påkrævet" til "påkrævet". Argumentationen for de nævnte indskrænkninger forekommer ikke overbevisende.

Ad § 745d: I stk. 2 er det anført, at reglerne i stk. 1 kan fraviges efter bestemmelserne i § 745b. I dennes stk. 1 er det anført, at afgørelse om hemmeligholdelse ikke kan træffes, hvis det giver anledning til væsentlige betænkeligheder for varetagelsen af sigtedes eller tiltaltes forsvar. Det må hemmeligholdelse af afhøring, konfrontation, fotoforevisning eller andet efterforskningsskridt af lignende betydning klart være udtryk for, når det formodes at ville finde anvendelse som bevis under domsforhandlingen. Det forekommer paradoksalt, at der gives mulighed for hemmeligholdelse, når materialet allerede nu må antages at ville blive anvendt som bevis under domsforhandlingen.

Ad § 746: For så vidt angår den foreslåede regel om skriftlig behandling af tvister om, hvorvidt materiale er omfattet af § 745, 1. pkt., og at politiet ikke er forpligtet til at fremlægge materialet, så stilles der hermed så store krav til politiets evne til balancegang, at det forekommer som en meget vanskelig opgave at løfte.

Den foreslåede ordning med beskikkelse af advokat fra den særlige kreds af advokater nævnt i § 784, stk. 2, kan ikke gøre den skade god igen, som hemmeligholdelsen medfører. Sikkerheden og tilliden mellem forsvarer og klient risikerer at blive sat over styr, for der vil altid være en usikkerhed, der gnaver, om rådgivningen nu ikke sker på baggrund af kendskab til samtlige, kendte oplysninger i sagen, eller om der er materiale, der er hemmeligholdt. Med Højesterets kendelse i U 2002.1819 er det netop blevet fastslået, at forsvareren skal underrettes straks tilbageholdelse har fundet sted. Dette vil ikke længere være tilfældet, såfremt forslaget gennemføres.

Ordningen med beskikkelse af særlig advokat til varetagelse af den sigtedes/tiltaltes interesser i relation til dette materiale er en utilfredsstillende surrogatorordning, idet der i sagens natur ikke vil være kontakt mellem denne og den sigtede/tiltalte, hvorfor advokaten vil savne et ordentligt fundament for at forholde sig til materialet.

Landsforeningen tager på det skarpeste afstand fra forslaget.

På bestyrelsens vegne
Niels Forsby

Kulturministeriet
Nybrogade 2

Østergade 16
8. april 2003

Vedr.: Direktivforslag om retshåndhævelse på immaterialretsområdet.

Kulturministeriet har med skrivelse af 28. marts 2003 anmodet om en udtalelse vedr. ovennævnte.

Forslaget har været forelagt bestyrelsen og giver ikke anledning til bemærkninger ud over, at man skal være yderst tilbageholdende med anvendelse af rettighedsfrakendelse - i særdeleshed som anført i artikel 20, pkt. 3 c: "midlertidigt eller varigt forbud mod at udøve kommerciel virksomhed", hvilket er en videregående rettighedsfrakendelse end den, der findes i den gældende straffelov.

På bestyrelsens vegne
Elsebeth Rasmussen

Landsforeningens Meddelelse 25/2003

Bedrageri, groft - "Sidegadevekslerere" - Skjulte kurtager - Beviser, stokastiske - Bindende påtalebegrænsning - Rettighedsfortabelse - Konfiskation - Sagsomkostninger

To "sidegadevekslerere" havde ca. 25 sælgere til at rette henvendelse til potentielle kunder, der blev overtalt til at investere i optioner, uden at kunderne kunne læse sig til, at selskabet beregnede sig en skjult kurtage på gennemsnitligt 29% af indskuddet ved hver transaktion. Man stressede senere kunderne ved i forbindelse med såkaldte lukkesessioner at lade kunderne i telefonen høre alle sælgerne råbe op, ligesom der blev afspillet bånd med lydoptagelse fra en børs. Det samlede tab for investorerne udgjorde ca. 26 mio. kr.

Påstand om frifindelse p.g.a. bindende påtalebegrænsning forkastet, da de pågældende ikke havde været sigtet, før man i 1996 opgav efterforskningen. Af politiets revisorregning på 2,7 mio. kr. skulle de tiltalte solidarisk dække 900.000 kr.

Diskussion i byretten om, hvorvidt man med førelse af kun 23 kunder som vidner kunne slutte, at det var det samme i samtlige 449 kundeforhold (stokastisk bevis).

I byretten dømt hver 3 års fængsel, rettighedsfortabelse og konfiskation af hver 1,4 mio. kr.

I landsretten ny bevisførelse om, hvad banker og andre vekslererfirmaer beregnede i kurtager eller kursskæringer. Et flertal (5-1) ville herefter kun domfælde for forhold,

hvor der var beregnet kursavance over 35%, hvorefter den ulovlige avance blev reduceret fra 9,6 mio. kr. til 3,4 mio. kr. Konfiskationen nedsat til ca. ½ mio. kr., og straffene udmålt til 1½ års fængsel til hver.

Ø.L. 10. afd. a.s. nr. S-3914-00 og S-3915-00, 15/3 2002

I på 28 år og H på 39 år tiltalt ved anklageskrift fra september 1999 for bedrageri af særlig grov beskaffenhed efter straffelovens § 286, stk. 2, jfr. § 279, ved i perioden juli 1995 - juni 1996 at have fremkaldt, bestyret eller udnyttet vildfarelse hos 449 kunder i vekslerervirksomheden og dermed bestemt disse til at indbetale et beløb på ikke under 33 mio. kr. til investering i optioner, og ved at have misbrugt deres adgang til at handle på kundernes vegne og handlet mod deres tarv,

idet de tiltalte dels selv rettede uopfordrede, overvejende telefoniske, henvendelser til personer opført i div. virksomhedsregistre, foretog løbende kundekontakter og gennemførte handler, og dels i forening instruerede og formåede ca. 25 ansatte sælgere i selskabet til at rette uopfordrede, overvejende telefoniske, henvendelser til aktuelle og potentielle kunder og foretage løbende kundekontakter, idet alle med anvendelse af urigtige eller vildledende angivelser og fortielser om forhold af væsentlig betydning formåede kunder til at foretage indbetalinger til selskabet og/eller foretage geninvesteringer,

idet de svigagtigt foregav, at de optrådte som kundernes upartiske og kyndige rådgivere,

idet de gav urigtige oplysninger om mulighed for gevinst og risiko for tab og fortav, at investeringerne ville påføre kunderne tab eller væsentlig risiko herfor,

uanset investeringsaktiviteterne i selskabet var tilrettelagt således, at de påførte kunderne tab eller væsentlig risiko herfor, blandt andet ved, at der i forbindelse med handel for kunderne, herunder ved geninvesteringer, uberettiget blev taget en skjult kursavance af væsentlige og varierende størrelse, gennemsnitligt ca. 30% (højst 110%) ved hvert optionskøb ved afregningen over for kunderne i forhold til de handelsværdier, der blev afregnet til overfor selskabets aftaleparter - i alt en kursavance på ikke under 9,6 mio. kr. - uden at denne kursavance fremgik af selskabets forretningsbetingelser eller af andet af kunderne modtaget materiale, herunder afregningsnotaer, og at en af aftaleparterne vedrørende handlen med optioner var et selskab, (.selskabet R...) Ltd., med adresse på Guernsey, men ikke registreret på Guernsey, og uden kendt registreringsland, hvilket selskab fik netto ca. 8,9 mio. kr. på en konto hos B Bank, Bahamas,

alt hvorved kunderne blev påført en risiko for formuetab på det indbetalte beløb og led et samlet formuetab på ikke under 26,2 mio. kr.

Der var udover påstand om fængselsstraf påstand om rettighedsfortabelse og konfiskation af udbytte.

Erstatningskrav fra kunderne blev henskudt til civilt søgsmål.

Begge de tiltalte nægtede sig skyldige.

Kun 23 af kunderne afgav forklaring under domsforhandlingen som vidner, herudover 15 sælgere i virksomheder og 5 andre vidner. Der blev afspillet båndoptagelser optaget af en af kunderne af samtaler mellem ham og firmaets folk. Ligeledes afgav politiets revisorer forklaring.

H var i 1988 straffet for bl.a. groft tyveri og våbenloven (3,2 kg sprængstof) med fængsel i 2 år.

Retten tog ved domsforhandlingens begyndelse stilling til en påstand om frifindelse, men fandt ikke, at der forelå en bindende påtalebegrænsning, derved at politiet i 1996 besluttede at indstille efterforskningen, idet de tiltalte på daværende tidspunkt ikke var sigtet for noget strafbart forhold. Landsretten afviste at behandle kæremålet, jfr. RPL § 968.

Anklagemyndighedens hovedsynspunkt var, at selskabet ved hver handel havde taget en skjult kursavance på varierende størrelse, gennemsnitligt ca. 30%, som udgjorde samlet 9,6 mio. Det principale synspunkt var dog, at der forelå bedrageri vedr. kundernes samlede indskud på 33 mio. kr.

"Hvis man således tager en væsentlig del af investors midler ud hver eneste gang, der handles, er det kun et spørgsmål om tid, før pengene er væk."

Hovedsynspunktet fra de tiltalte var, at der ikke var ført bevis for de enkelte led i anklageskriftet. Kun 23 kunder var hørt, og forklaringerne var ikke enslydende på en lang række punkter, navnlig i relation til kundernes kendskab til risikoen ved at foretage investering i optioner, og i relation til de oplysninger, kunderne modtog fra dealerne.

Der var i øvrigt troværdighedsproblemer med hensyn til enkelte kunder.

Byretten bemærkede bl.a. (side 25), at der var enighed om pengestrømsanalysen udarbejdet af politiets revisor, hvorefter 449 kunder indbetalte 33,4 mio. kr. til selskabet, der til kunderne udbetalte 7,6 mio. Det samlede tab udgjorde 26,226 mio. kr. 435 kunder havde et nettotab på 26.302.000 kr., og 14 kunder opnåede en gevinst på i alt 76.000 kr.

Det blev lagt til grund, at den skjulte kursavance havde udgjort 9,6 mio. kr. svarende til ca. 29% af det af kunderne indbetalte beløb. Retten fandt ikke, at skjult kursavance af den nævnte størrelse kunne anses for retmæssig.

Tiltalte H var klar over og accepterede, at der blev beregnet en betydelig kursavance, og at den blev holdt skjult for kunderne.

Ved vurderingen tillagdes det også betydning, at den store skjulte kursavance ikke alene blev beregnet ved kundens første køb af optionen, men også blev beregnet ved kundens efterfølgende køb, herunder i forbindelse med eventuelle geninvesteringer.

Om salgsmetoderne refererede retten fra side 49, hvorledes en sælger havde forklaret:

"På et bestemt tidspunkt i løbet af dagen lavede man en såkaldt lukkesession, hvor alle dealerne på en gang forsøgte at få kunder til at købe optioner. Stemningen var hektisk. Der blev råbt og der blev afspillet et bånd med lydoptagelse fra en børs for at hidse stemningen op."

På baggrund af en lang række tilsvarende forklaringer og afspilning af en båndoptagelse fandt retten det bevist, at de tiltalte havde ansvaret for, at kunderne blev vildledt i forbindelse med de såkaldte lukkesessioner, hvor sælgerne søgte at sælge i en kunstigt oppisket stemning, hvor det efter rettens opfattelse alene var hensigten at stresser kunderne unødigt.

I hvert fald i perioder havde man anvendt et såkaldt pitbånd med højt opskruet børslid, som alene kunne have haft det formål at give kunderne det fejlagtige indtryk, at selskabet havde direkte adgang til den børs, hvor kundernes optioner med det samme blev købt.

Rent faktisk handlede man først, når kundernes betaling var modtaget, og det var I, der købte hos brokieren.

Vedr. den begrænsede bevisførelse fandt byretten det særligt efter vidneforklaringerne fra to ansatte sælgere og især chefdealere ubetænkeligt at lægge til grund, at langt

den overvejende del af de 449 kunder på svigagtigt måde var blevet vildledt med hensyn til kursavancer og de omtalte salgsmetoder.

Byretten fortsatte:

"Vedrørende muligheden for at føre et såkaldt "stokastisk bevis"¹⁾ henvises i øvrigt f.eks. til præmisserne på side 19 i Østre Landsrets 14. afdelings ankedom af 25. juni 1998 i sagen anklagemyndigheden mod de tiltalte W og P."

Retten fandt det bevist, at aktiviteterne i selskabet var tilrettelagt således, at køb af optioner påførte kunderne tab eller væsentlig risiko herfor, samtidig med at selskabet og derved de tiltalte under alle omstændigheder var sikret en betydelig gevinst.

De tiltalte handlede med det til domfældelse for bedrageri fornødne forsæt. Det blev i den forbindelse tillagt betydning, at de tiltalte fra deres tidligere ansættelsesforhold var klar over, at salgskonceptet indebar en betydelig risiko for, at kunderne ville tabe på køb af optioner.

Retten fandt endelig under hensyn til størrelsen af de investerede beløb og til den meget professionelle og erhvervsmæssige tilrettelæggelse, at der var grundlag for at henføre forholdet under straffelovens § 286, stk. 2.

I og H fik hver fængsel i 3 år, og retten bemærkede bl.a. (side 58 f):

"Retten har ved strafudmålingen for begge de tiltaltes vedkommende taget hensyn til omfanget og karakteren af det begåede bedrageri, herunder bl.a. at bedrageriet er begået systematisk overfor en meget stor personkreds omfattende betydelige pengebe- løb og i øvrigt har været yderst professionelt tilrettelagt. I forhold til tiltalte H er det endvidere tillagt betydning, at han tidligere er straffet for berigelseskriminalitet i ikke ubetydeligt omfang.

På den anden side er det i formildende retning blevet tillagt en vis betydning, at de tiltalte den 17. oktober 1996 modtog meddelelse om, at Københavns Politi havde indstillet efterforskningen i anledning af sagen, og at de tiltalte først den 29. juli 1998 blev sigtet for et strafbart forhold i anledning af (...selskabet...). Det er endvidere tillagt betydning, at anklagemyndigheden ikke har ført bevis for, at de tiltalte har gjort sig skyldig i selvstændigt bedrageri med hensyn til det nettobeløb på ca. 8,9 mio. kr. (...brokerfirmaet R...) modtog fra (...selskabet...).

---

¹⁾ Græsk *stochastikos*. Egned til at træffe det rigtige. Anvendes bl.a. inden for atomfysikken. Et "tilfældigt" udvalg, men egned til at forudberegne statistisk med tilnærmelsesvis sikkerhed, ER.

Der er under henvisning til forholdenes karakter ikke grundlag for anvendelse af betinget dom, herunder betinget dom med vilkår om samfundstjeneste."

Der skete rettighedsfrakendelse, som af anklagemyndigheden påstået.

Det kunne i mangel af beviser for noget andet lægges til grund, at de tiltaltes personlige udbytte ved bedrageriet havde andraget de bogførte lønindkomster på hver ca. 1,4 mio. kr. med tillæg af udgifterne på 111.000 vedr. I's privatbolig. Der var således grundlag for konfiskation af værdien af de hos I beslaglagte aktiver.

Til delvis dækning af sagsomkostningerne ved politiets revision til en udgift af 2,7 mio. kr. skulle de tiltalte solidarisk betale kr. 900.000, herudover hver salær til deres beskikkede advokater og for H yderligere rejseomkostninger, der var udlagt af anklagemyndigheden, jfr. RPL § 1008, stk. 1.

Byretsdommen er på 62 sider, hertil 11 sider bilag.

Begge domfældte ankede med påstand om frifindelse, subsidiært formildelse, herunder at der ikke skete rettighedsfrakendelse.

Anklagemyndigheden påstod domfældelse i overensstemmelse med byrettens bevisresultat, skærpelse af de idømte straffe samt stadfæstelse af dommens bestemmelser om rettighedsfrakendelse og konfiskation, dog at der hos I skulle konfiskeres kr. 517.000.

Der var for landsretten bevisførelse i form af 30 vidneforklaringer og dokumentation af oplysninger om omkostninger og kursskæring vedr. handel med optioner hos en række vekselererfirmaer og pengeinstitutter.

Det fremgik således, at Den Danske Bank i 1999 beregnede sig omkostninger på 9 - 12 % i forhold til præmien.

Tiltalte I fremlagde nogle regneeksempler på, hvad Den Danske Banks kurtageberegning ville indebære i konkrete handler sammenlignet med de tiltaltes selskab.

Unibanks avancer lå på omkring 7 - 8 %. Et vidne udtalte om en afregning, at et konkret eksempel fra 1999 syntes at vise, at der blev foretaget kursskæring, og at det ikke havde været synligt for kunden. Den samlede avance ved forretningens åbning og lukning havde været 14,8 % i forhold til de afregnede præmiebeløb.

En række vekselererfirmaer beregnede sig avancer på 15 - 25 %.

I politiets revisors beretning havde man skematisk opdelt handlerne i de tiltaltes selskab i rubra efter den procentuelle avance med spring på 5 - 10 %. Ved kursavancer i de enkelte handler på over 35 % havde selskabet således tjent 3,4 mio. kr. af de i anklageskriftet påståede 9,6 mio. kr.

Landsretten tiltrådte, at der ikke var sket bindende påtalebegrænsning. En dommer ville stadfæste byrettens dom. De 5 øvrige konstaterede, at selskabets salgsmetoder var utilbørlige. Det fremgik imidlertid udtrykkeligt af kontrakterne, at der var risiko for at miste det investerede beløb, og det måtte anses for åbenbart for enhver, at investeringer af den pågældende art var forbundet med betydelig risiko, hvorfor det forhold, at dealerne under drøftelserne med kunderne bagatelliserede risikoen og fremhævede muligheden for gevinst, ikke kunne anses for strafbart som bedrageri.

Det fremgik af kontrakterne, at der skulle betales kurtage, men ikke størrelsen, heller ikke af afregningerne.

Det blev lagt til grund, at kunderne kun i ringe grad interesserede sig for, hvad kurtagen beløb sig til, og at dealerne kun i yderst beskedent omfang og kun på direkte forespørgsel oplyste om kurtagen. Kunderne kunne, under hensyn til kontraktens ordlyd, ikke med rette have gået ud fra, at de ikke skulle betale kurtage.

Flere af kunderne foretog investeringer hos andre finansielle virksomheder, herunder F, der beregnede sig en kursavance op til 25 %, hvilket fremgik af selskabets forretningsbetingelser og afregninger til kunden.

Landsretten anførte videre side 11-13 i dommen:

"På grundlag af bevisførelsen for landsretten må det endvidere lægges til grund, at der af pengeinstitutter og fondsmæglerselskaber i et vist, men ikke nærmere fastlagt omfang blev foretaget skjult kursskæring, og at omkostningerne ved handel med optioner, som det fremgår af det foran anførte, i visse tilfælde også udgjorde op til 25 % af præmien til brokeren.

I det omfang de tiltalte, der i henhold til kontrakterne havde hjemmel til at kræve kurtage, beregnede en kurtage, der enten modsvarede eller i hvert fald ikke væsentligt oversteg den på markedet sædvanligvis beregnede kurtage ved handel med optioner, findes de tiltalte med føje at have kunnet gå ud fra, at kunderne ikke tillagde denne omkostning afgørende betydning. De tiltalte findes inden for en sådan ramme ikke at have handlet med det for en domfældelse for bedrageri fornødne forsæt.

På baggrund af det anførte om avanceforholdene i branchen og i betragtning af, at de tiltalte ifølge deres egne forklaringer i bedste fald kunne forvente, at det ville blive oplyst af dealerne til kunderne, at brokerens præmie blev ganget med 1,25 for at udfinde kundens pris, findes de tiltalte ikke med nogen rimelighed at kunne hævde, at de kunne gå ud fra, at kunderne ville betale en kurtage, der væsentlig oversteg denne sats.

Ved en kurtage på 35 % og derover må det have stået klart for de tiltalte, eller de må i hvert fald have indset det som overvejende sandsynligt, at kunderne ikke ville have accepteret en sådan kursavance, hvis de havde været bekendt hermed. Det må endvidere lægges til grund, at en kursavance af en sådan størrelse havde betydning for kundernes gevinstmuligheder.

De tiltalte findes herved på retsstridig måde at have udnyttet en vildfarelse hos kunderne om kursavancens størrelse, der påførte kunderne tab eller væsentlig risiko herfor. De tiltalte skaffede herved (... selskabet...) en uberettiget vinding på 3,433 mio. kr.

I det ovennævnte omfang finder disse voterende derfor de tiltalte skyldige efter straffelovens § 286, stk. 2, jf. § 279."

Landsretten var enig i, at sagens tidsmæssige udstrækning - under 4 år - ikke indebar en krænkelse af EMK art. 6, stk. 1, og fastsatte herefter straffen til ubetinget fængsel i 1 år og 6 måneder.

Der skete rettighedsfrakendelse som påstået af anklagemyndigheden. Udbyttekonfiskationen blev fastsat til kr. 500.000 hos H. Hos I konfiskeredes kr. 550.000, herunder de foran omtalte kr. 517.000.

Med hensyn til revisionsomkostningerne bemærkede landsretten:

"Landsretten finder ikke på det foreliggende grundlag at kunne afgøre, om antagelsen af revisionsbistand er sket i strid med tjenesteydelsesdirektivet. Uanset om dette skulle være tilfældet, kan det ikke medføre, at de tiltalte i det hele skal fritages for at betale de udgifter, der er forbundet med revisorbistanden. Når henses til, at de tiltalte alene er pålagt at betale 900.000 kr. af de samlede udgifter på ca. 2,8 mio. kr. til revision m.v., findes der - uanset om der skulle foreligge en overtrædelse af tjenesteydelsesdirektivet - ikke grundlag for at ændre byrettens afgørelse af omkostningsspørgsmålet, hvorved bemærkes, at der ved opgørelsen af sagsomkostningerne findes at kunne tillægges moms af de afholdte revisionsudgifter. Landsretten stadfæster derfor dommens bestemmelser om sagsomkostninger."

Statskassen betalte sagens omkostninger for landsretten.

- oo0oo -

Sammenhold selv - i det omfang, det overhovedet er muligt - bevisbedømmelsen og resultatet med sagen gengivet i Lf.Medd. 2/2003.

Landsforeningens Meddelelse 26/2003

Udlændingeloven - Proportionalitet - Frihedsberøvelse - Procesbevil- ling

Udlændingelovens § 36

A, asylsøgende, havde begået et mindre tyveri til en værdi af kr. 612,50 og blev som følge heraf administrativt udvist og frihedsberøvet den 2/7 2002. Fristen blev forlænget den 29/8 2002, hvilket Østre Landsret stadfæstede den 2/9 2002. Højesteret udtalte (i marts 2003), at fortsat frihedsberøvelse af A efter den 29/8 2002 stod i misforhold til den forholdsvis beskedne forseelse, for hvilken A havde vedtaget en bøde på kr. 600. A burde derfor have været løsladt den 29/8 2002.

HK 418/2002, 19/3 2003

A blev den 29/8 2002 fristfremstillet i Retten i Hillerød. Politiet begærede frihedsberøvelsen forlænget til den 26/9 2002 i medfør af udl. § 36, stk. 3, med henblik på afslutning af asylsagen og effektivering af udvisning.

A protesterede, han nægtede sig skyldig i tyveriet. Han skrev under på bødeforlægget, selv om han ikke forstod det. Han havde helbredsmæssige problemer, men var ikke blevet lægeundersøgt. Hans kone var psykisk syg og kunne ikke passe parrets børn.

Politiet fastholdt begæringen. Det fremgik af Udlændingestyrelsens skrivelse af 4/7 2002, at A led af søvnproblemer og for højt kolesteroltal.

Byretten afsagde følgende kendelse:

"Grundlaget for rettens kendelse af 4. juli 2002, stadfæstet af Østre Landsret den 5. juli 2002, findes fortsat at foreligge, hvorfor

b e s t e m m e s:

Udlændingen A bør forblive frihedsberøvet.

Fristen fastsættes således, at den udløber den 26. september 2002."

Afgørelsen blev kæret med kæreskrift til Østre Landsrets 1. afd. kære nr. S-3038-02.

Landsretten bemærkede den 2/9 2002:

"Af de i kendelsen anførte grunde

b e s t e m m e s:

Den påkærede kendelse stadfæstes."

Efter meddelelse af procesbevilling afsagde Højesteret kendelse den 19/3 2003. A påstod, at landsrettens kendelse om fortsat frihedsberøvelse af ham kendtes ulovlig. Rigspolitichefen påstod stadfæstelse.

A henviste særligt til, at der i den givne situation ikke forelå den fornødne proportionalitet mellem den eventuelle brøde og den iværksatte sanktion, og at mindre indgribende foranstaltninger kunne være anvendt.

Rigspolitichefen fremførte bl.a., at en vurdering i forhold til de i § 34 nævnte mindre indgribende foranstaltninger ikke ville være relevant, og at A ikke tilhørte den persongruppe, der var omtalt i forarbejderne til udl. § 36, stk. 3, for hvem frihedsberøvelse vil virke særligt belastende.

Højesteret citerer forarbejderne til udlændingelovsændringerne den 7/6 2001, herunder spørgsmål fra Folketingets Retsudvalg og Indenrigsministerens svar herpå.

Fra side 5 i kendelsen gengives Højesterets bemærkninger:

"I påkendelsen har deltaget fem dommere: Wendler Pedersen, Poul Sørensen, Per Walsøe, Lene Pagter Kristensen og Poul Søgaard.

Højesterets bemærkninger.

Efter bemærkningerne til udlændingelovens § 36, stk. 3, vil det være udgangspunktet, at en frihedsberøvelse iværksat efter denne bestemmelse opretholdes under den resterende del af asylbehandlingen.

Ifølge indenrigsministerens besvarelse af 24. april 2002 af spørgsmål 7 fra Folketingets Retsudvalg følger det imidlertid af det almindelige proportionalitetsprincip, at der ikke må være et misforhold mellem udvisningsgrundlaget - det vil sige forbrydelsen, der ligger til grund for udvisningen - og opretholdelsen af frihedsberøvelsen. Det er domstolene, der på grundlag af sagens konkrete omstændigheder vil skulle sætte grænserne for udstrækningen af frihedsberøvelsen.

A har den 28. juni 2002 vedtaget en bøde på 600 kr. for tyveri af 7 kasser med tomme flasker og yderligere 7 tomme flasker, alt til en værdi af 612,50 kr. Udlændingestyrelsen traf den 2. juli 2002 beslutning om udvisning af A med indrejseforbud for 1 år, jf. udlændingelovens § 25 a, stk. 1, nr. 1, jf. § 32, stk. 4, 2. pkt., og A blev samme dag tilbageholdt af politiet. Frihedsberøvelsen er ved kendelser fra Kriminalretten i Hillerød og Østre Landsret fundet lovlig i medfør af udlændingelovens § 36, stk. 3, hvilket senest er sket ved kendelse af 2. september 2002 afsagt af Østre Landsrets 1. afdeling, der stadfæstede en kendelse af 29. august 2002 fra Kriminalretten i Hillerød, hvorefter A blev frihedsberøvet med frist til den 26. september 2002.

Højesteret finder, at en fortsat frihedsberøvelse efter den 29. august 2002 af A, der på dette tidspunkt havde været frihedsberøvet siden 2. juli 2002 i medfør af udlændingelovens § 36, stk. 3, står i misforhold til den forholdsvis beskedne forseelse, for hvilken han har vedtaget en bøde på 600 kr. Højesteret finder derfor, at A burde have været løsladt den 29. august 2002.

Thi bestemmes:

A burde have været løsladt den 29. august 2002."

Landsforeningens Meddelelse 27/2003

Udeblivelsesdomme - Beviser

RPL § 847

Adgangen til at afsige udeblivelsesdomme er der, men bliver enten ikke benyttet, eller også vil man have rammerne herfor udvidet. Målet er besparelser af ressourcer, men nedenstående sag kan måske illustrere, at det er så som så med besparelsen.

Københavns Byrets 10. afd. nr. 2635/99, 23/8 1999

T med bopæl på Christiania var tiltalt for i 1996 at have købt 22 dopingpiller, som siden blev fundet under en ransagning.

Forhold 2-4 kørsel uden kørekort i 1996 og to gange i 1997. Ved kørslen i forhold 4 tillige overtrædelse af en færdselslovsbekendtgørelse om, at nummerplader skal være læselige og ikke tildækket af snavs.

Forhold 6 ligeledes kørsel uden kørekort i 1997.

Forhold 7 overtrædelse af restaurationslovens § 37, jfr. § 32, ved i forening med A at trænge ind på "Crazy Daisy", selv om han kort forinden var blevet erklæret uønsket, og efter at dørranden fysisk var blevet fjernet af A.

Forhold 8 kørsel uden kørekort i 1997.

Anklageskriftet blev forkyndt med tilkendegivelse af udeblivelsesvirkninger som anført i RPL § 847, stk. 4. Som vidner var tilsagt 3 politifolk ad forhold 6-8.

T mødte ikke op.

Resten er citat fra byretsdommen, der går direkte fra anklageskrift til rettens bemærkninger:

"I overensstemmelse med anklagemyndighedens påstand frifindes tiltalte i forhold 1-5 og 8.

Henset til at vidnet politiassistent P ikke har gjort egne iagttagelser omkring tiltaltes påståede indtrængen i restaurant "Crazy Daisy", men alene har kunnet gengive, hvad dørranden har forklaret til ham, findes det endvidere ikke godtgjort at tiltalte er skyldig i anklageskriftets forhold 7. Tiltalte frifindes derfor tillige i dette forhold.

Efter vidnet V's forklaring findes det godtgjort, at tiltalte er skyldig i overensstemmelse med tiltalens forhold 6.

Straffen fastsættes efter færdselslovens § 117, stk. 4, jf. § 56, stk. 1, jf. straffelovens § 89, til en tillægsstraf på hæfte i 7 dage."

- oo0oo -

Forsvareren bemærker bl.a.:

"Min klient havde over for politiet erkendt sig skyldig i forhold 1-5 og forhold 8, men nægtede sig skyldig i forhold 6 og 7.

Som det fremgår af dommen, blev han alene dømt i forhold 6.

Vidnet i forhold 8 mødte ikke.

Hvis anklagemyndigheden vil benytte adgangen til at afsige udeblivelsesdomme efter retsplejelovens § 847, stk. 3 nr. 4, ville det således kræve, at der indkaldes vidner i samtlige forhold - også de tilståede. I denne sag havde det medført indkaldelse af minimum 8 vidner, hvoraf de 5 kunne være sendt hjem igen, hvis tiltalte var mødt. Det kan derfor være lidt svært at se, hvor ressourcebesparelsen kan findes. I denne sag medførte besparelsen, at tiltalte blev frifundet i samtlige de tilståede forhold og alene dømt i et af de benægtede."

Landsforeningens Meddelelse 28/2003

Erstatning for varetægtsfængsling - Egen skyld - Nedsat beløb

Retsplejelovens § 1018 a

K blev løsladt efter 51 dages frihedsberøvelse. Hendes kæreste A blev derimod idømt 4 års fængsling for indsmugling af 1,9 kg amfetamin. Anklagemyndigheden afviste erstatning med henvisning til egen skyld, idet hun var blevet inviteret på en gratis tur fra Polen til Danmark, hvor parret medbragte 3 mobiltelefoner, og da hun havde kastet en taske med amfetaminen ud ad bilens vindue.

Retten fandt ikke, at K's adfærd med rimelighed kunne føre til en fængsling af den faktiske længde. K burde senest være løsladt efter hendes detaljerede forklaring 14 dage efter anholdelse og fængsling. Hun blev derfor tillagt erstatning for 37 dage med kr. 20.350.

Retten i Nykøbing F, SS nr. 45/03, 31/3 2003

K blev fængslet for overtrædelse af straffelovens § 191, stk. 2, sigtet for sammen med A at have indført ca. 2 kg amfetamin, som de kastede fra sig ved en rasteplass, da de så politiet.

I grundlovsforhøret nægtede K sig skyldig. A erkendte indsmugling, men benægtede, at K havde været med.

Efter 51 dages frihedsberøvelse blev K løsladt, og påtale mod hende opgivet, hvorimod A senere blev idømt 4 års fængsel under en tilståelsessag.

K fremsatte krav om takstmæssig erstatning i april 2002 med kr. 32.000. Anklagemyndigheden afslog kravet med henvisning til egen skyld. (Se nedenfor under rettens præmisser)

K's advokat påklagede afgørelsen til Rigsadvokaten, hvor han subsidiært gjorde gældende, at K's adfærd ikke berettigede til frihedsberøvelse i næsten 2 måneder. K burde være løsladt, så snart de nærmere omstændigheder var klarlagt.

Rigsadvokaten erklærede sig enig med statsadvokaten, hvorefter sagen blev indbragt for retten i januar 2003.

Det fremgik bl.a. af grundlovsforhøret, at K forklarede, at hun havde kastet tasken ud ad vinduet, efter at A havde sagt, at hun skulle gøre det. Hun havde lagt mærke til tasken, der stod mellem forsæderne, et sted i Tyskland, mens de var undervejs. På hendes spørgsmål om tasken havde A bl.a. sagt: "Det skal du ikke spørge om", og at den ikke indeholdt noget farligt.

A havde inviteret hende på turen til Danmark, hvor de skulle shoppe. Hun mente ikke, at A havde været indblandet i narkotikakriminalitet. (Let forkortet referat, ER)

A forklarede sammesteds, at han skulle have købt stoffet på et toilet på banegården i Lübeck. K kendte ikke noget som helst til stoffet. Han havde sprøjtet rygsækken (med stoffet) med parfume, for at K ikke skulle kunne lugte stoffet. Han afviste, at hun havde spurgt ham om, hvad rygsækken indeholdt. På nærmere forespørgsel kunne hun måske godt have spurgt ham om indholdet.

Efter 14 dages varetægtsfængsling afgav K en lang og detaljeret forklaring til politiet.

Der var enighed om, at fuld takstmæssig erstatning udgjorde kr. 32.000.

Retten bemærkede i øvrigt:

"Da erstatningssøgende anholdes under omstændigheder, hvor indsmuglingen af ca. 2 kg amfetamin kun kan være foretaget af enten erstatningssøgende og kæresten A i forening eller af den ene af dem, og da erstatningssøgende - uanset hun nægter sig skyldig - umiddelbart før en politikontrol efter A's anvisning har kastet en taske med amfetamin ud ad vinduet, findes hun ved sin uforsigtige adfærd at have kastet en sådan mistanke på sig, at hun har givet anledning til anholdelsen og den indledende varetægtsfængsling. Dette må sammenholdes med erstatningssøgendes forklaring til såvel politiet som i retten om hendes interesse for taskens indhold og kærestens afvisning af at besvare spørgsmål vedrørende tasken.

Derimod findes den omstændighed, at erstatningssøgende var inviteret med på turen, at den polsk-tyske grænse krydses to gange, inden man kører mod Danmark, at man medbragte tre mobiltelefoner, at man valgte en mere end 300 km længere rute til Danmark end nødvendigt, at erstatningssøgende ikke kan give en fornuftig forklaring herpå, at tasken lugtede kraftigt af parfume, og at amfetaminen var indpakket i hollandske aviser, uden at dette gav anledning til, at erstatningssøgende spurgte nærmere hertil, ikke i sig selv at være forhold, der belaster erstatningssøgende.

Retten finder imidlertid ikke, at den adfærd hos erstatningssøgende, som har begrundet anholdelsen og varetægtsfængslingen, med rimelighed kan føre til, at man fastslår, at erstatningssøgende har givet anledning til en varetægtsfængsling af en længde som den faktiske, idet der i hvert fald efter erstatningssøgendes detaljerede forklaring til politiet den 5. februar 2002 burde være sket løsladelse. Erstatningssøgende findes derfor at have krav på erstatning for den frihedsberøvelse, der har fundet sted fra den 5. februar 2002 til løsladelsen, det vil sige 37 dage á 550 kr. svarende til 20.350 kr., jf. retsplejelovens § 1018a, stk. 3.

THI KENDES FOR RET:

Anklagemyndigheden skal inden 14 dage til erstatningssøgende K betale 20.350 kr. med procesrente fra den 30. april 2002.

Statskassen betaler sagens omkostninger."

Landsforeningens Meddelelse 29/2003

Trusler, tvang og husfredskrænkelser - Betinget straf - Gammel sag - Erstatning

Straffelovens § 56, § 260, § 264 og § 266

Dette er en gammel sag, men den var gammel, også da den blev domsforhandlet, og kan derfor med hensyn til strafudmålingen fortsat have interesse. K blev straffet for trusler, M for ulovlig tvang og husfredskrænkelser, begge begået i efteråret 1997. Straffene blev gjort betinget på grund af den lange sagsbehandlingstid.

Retten i Holbæk 1.25091/98, 30/11 1999

K på 33 og M på 32 år var tiltalt, K for overtrædelse af straffelovens § 266 om trusler, ved i november 1997 over for D's forældre at have sagt, at det var synd, hvis hun skulle møde deres søn i en "spasserstol" nede i byen, eller at han muligvis helt for-

svandt, hvilket K kort efter i telefonen gentog over for D, hvilket fremkaldte alvorlig frygt for D's liv, helbred eller velfærd.

M for husfredskrænkelser og ulovlig tvang efter straffelovens § 264, stk. 1, nr. 1 og § 260, nr. 1, ved i oktober 1997 gennem en uaflåst hoveddør at have skaffet sig adgang til D's forældres hjem, hvor han i stuen vækkede D's far F og gav ham nogle slag i nakken og tog ham hårdt på armene, mens M spurgte, hvor D befandt sig, hvorefter han tvang F til at tage tøj på og gå til fødeafdelingen på Centralsygehuset for at vise M, hvor D befandt sig, samt til at tåle, at barnebarnet på 2½ år blev efterladt alene i huset, idet M ikke ville tillade F at tage drengen med sig.

Endelig var K tiltalt for besiddelse af 30 g hash i september 1998.

Retten fandt M skyldig mod hans benægtelse. Selv om han havde handlet af frygt for, at hans samlever K under sin graviditet stak sig på en nål, som muligt var brugt af en person med leverbetændelse, fandt retten ikke grundlag for at nedsætte den forskyldte straf efter straffelovens § 85.

K blev også mod sin benægtelse dømt i forhold 1, hun erkendte forhold 3.

K blev idømt hæfte i 7 dage, M fængsel i 30 dage.

Retten gjorde straffene betinget med en prøvetid på 2 år, idet den lagde vægt på den lange sagsbehandlingstid, der er beskrevet således i dommen:

"Domsforhandling blev første gang berammet den 27. august 1998 til foretagelse den 9. september 1998. Domsforhandlingen blev på begæring af forsvareren for tiltalte M udsat til den 18. november 1998, idet et af forsvareren ønsket vidne ikke kunne møde i september 1998. Domsforhandlingen den 18. november 1998 blev aflyst, da tiltalte K i henhold til lægeerklæring af 16. november 1998 ikke var i stand til at møde i retten, idet hun "psykisk var helt ude af balance på grund af trusler og angreb efter at hun for nylig afgav vidneforklaring i en straffesag". Retten anmodede den 18. november 1998 om en uddybende lægeerklæring samt om oplysning om, hvornår tiltalte K var i stand til at møde i retten. Retten rykkede for svar den 2. februar 1999. Retten modtog ikke svar på de stillede spørgsmål. Den 5. maj 1999 modtog retten oplysning om, at tiltalte K ønskede at skifte forsvarer. Efter telefoniske henvendelser til tiltalte K's nye forsvarer modtog retten den 21. juni 1999 brev fra forsvareren om, at det ikke var muligt at afholde retsmøde den 5. juli 1999. Den 10. august 1999 berammede retten domsforhandling til den 17. november 1999."

F havde påstået en tortgodtgørelse på 20.000 kr. efter erstatningsansvarslovens § 26. Retten fandt hverken betingelserne efter § 26, stk. 1 eller 2 opfyldt og frifandt herfor.

- oo0oo -

Det fremgik af retsbogen, at K mente sig udsat for smitterisiko, fordi hun havde stukket sig på en nål i en kiosk, som hun havde overtaget efter D. Hun mente, at nålen måtte være D's, fordi han var narkoman. D forklarede i første omgang, at han ikke var narkoman og brugte sprøjter, men foreholdt en politirapport erkendte han til politiet at have forklaret, at han tidligere havde brugt sprøjter i forbindelse med misbrug af amfetamin.

D's samlever fortalte, at M kom sammen med D's far, som han holdt i kraven, ind på fødestuen, kort efter at hun havde født. M ville have at vide, hvor fanden D var.